

Waterleidingduinen Voorne voorlopig veilig

L.C. Preesman

Intensieve betreding deed forse zandvlakte ontstaan.

**Het voormalige waterwin-
terrein in de duinen bij
Oostvoorne blijft een verdere
ontluistering voorlopig
bespaard. De Stichting Het
Zuidhollands Landschap
slaagde er in het 18 hectare
grote gebied in onderhoud te
krijgen van de beheerder, het
Openbaar Lichaam Rijnmond.
De nog steeds aanwezige land-
schappelijke en natuurweten-
schappelijke waarden krijgen
hierdoor de gelegenheid zich te
herstellen van een lange
periode zonder daadwerkelijk
beheer.**

Sinds 1956 is het terrein – tussen de boulevard en de Duinoordseweg – min of meer aan zijn lot overgelaten. In dat jaar beëindigde de Brielse Waterleiding Maatschappij de waterwinning. Dat de recreanten en de dorpsjeugd het aantrekkelijke gebied van lieverlee verder in bezit namen, is een niet geheel onlogische ontwikkeling. Doordat toezicht ontbrak, kon hier en daar echter aanzienlijke schade aan de kwetsbare begroeiing ontstaan.

Variatie

Het gebied kent aanzienlijke hoogteverschillen: de hoogste duintoppen steken ruim negen meter boven de laatste valleien uit. Daarnaast is er een grote variatie in hellingshoek van de duinen, van zwak

glooiend tot steil aflopend. De zonnige zuidhellingen zijn droog, andere, die op het noorden gericht zijn, zijn koel en vochtig. Alleen op de laagste plaatsen is er een directe beïnvloeding van de vegetatie door het grondwater.

Door de verscheidenheid aan milieufactoren ontstond een rijke en gevarieerde flora. De heer van der Laan van het biologisch station 'Weevers' Duin' stelde in 1978 ruim 135 plantensoorten vast. De begroeiing geeft vrijwel de volledige ontwikkeling weer van open kruidenvegetatie tot binnenduïnbos.

De open kruidenbegroeiing bestaat met name uit pionierplanten op de zuidhellingen: verspreid staande en overwegend

Binnenduïnbos met Eik en Populier.

Zandhagedis

Situering van de waterleidingduinen; tegenwoordig 'Kaapduin' genaamd.

kleine planten, vaak temidden van een laag mos en korstmos. Kenmerkend zijn de grijsgroene pollen Buntgras. Verspreid over het terrein bevinden zich plekken met een dichte kruidenvegetatie, waarvan Grote wilde thijm, Vleugeltjesbloem en Muizeoor deel uitmaken. Op noordhellingen groeit onder meer de Eikvaren.

Lage en hogere struiken (tot vier meter) vormen de volgende successiestadia in de 'waterleidingduinen'. De vegetatieontwikkeling loopt van Duindoorn, Kruipwilg en Liguster naar overwegend Meidoornstruweel met Wegedoorn, Hondsrös en Kamperfoelie. Op vochtige plekken tussen het lage struikgewas groeien onder meer Valeriaan, Leverkruid en Rondbladig wintergroen. In de ondergroei van de hoge struiken vinden we Drienerfmuur, Robertskruid en Hondsdraf.

Het Meidoornstruweel gaat in de binnenduïnrands over in opgaand loofbos, waarin Eik en Iep een belangrijke rol spelen. Het overgangsgebied herbergt bosjes van Berk, Populier en Esp.

Erosie

Vooraf de tere open kruidenvegetaties op de droge zuidhellingen hebben geleden onder de niet-gereguleerde recreatie. Intensieve betreding deed plaatselijk de begroeiing verdwijnen en maakte de weg vrij voor erosie. Afgetrapte kale hellingen en stuifkuilen illustreren de afbraak. Doordat bestaande paden dichtgroeiden,

ontstonden sluipwegen die vaak ook weer over de kwetsbare open plekken lopen.

Het in goede banen leiden van de bezoekers heeft dan ook de hoogste prioriteit bij Het Zuidhollands Landschap.

'Het is de bedoeling dat de mensen al wandelend door het terrein gaan over goede en gemarkeerde paden', vertelt districtsbeheerder J. v.d. Berg. 'Beschadigde plekken gaan we afsluiten met behulp van duindoornschermen. Alleen op die manier kunnen we de verscheidenheid in vegetatie instand houden'.

Overigens worden de nieuwe regels in de 'waterleidingduinen' nog niet door iedereen gewaardeerd. Illegaal vuil storten komt nog regelmatig voor, bordjes worden vernield, verwijderd of beklad. 'Kortgeleden bleek zo'n vijftig meter omheining volledig te zijn verdwenen', aldus Van den Berg.

Ook wat betreft de faune kreeg Het Zuidhollands Landschap een belangrijk terrein onder haar hoede. Zo'n vierhonderd vogelparen bleken vorig jaar in het gebied te broeden, verdeeld over dertig soorten. Onder hen bevinden zich Staartmees, Groene specht en Braamsluiper. Ook de zang van de Nachtegaal behoort nog tot de voorjaarsgeluiden in de 'waterleidingduinen'.

Ten opzichte van 1974 bleken onder meer de Wielewaal en de Putter als broedvogel te zijn verdwenen. Daar tegenover stond echter de vestiging van nieuwe soorten, zoals Grote bonte specht en Grauwe vliegenvanger, zo constateerde de vogelkenner A. Velthuisen, die de inventarisaties uitvoerde.

Zandhagedis

Het algemeen voorkomen van de (beschermde) Zandhagedis geeft de waarde van het terrein extra inhoud. Temeer omdat het fungeert als broedplaats voor dieren uit de wijde omgeving. Voortzetting van de ongebreidelde recreatie zou een vernietiging betekenen van het leefgebied van de hagedis, zo vrezen de biologen die het dier ter plaatse bestudeerden. Enige tijd geleden heeft een commissie zich gebogen over de vraag hoe de voormalige waterleidingduinen zouden moeten gaan heten. Men kwam tot de naam 'Kaapduin'. Voor begunstiger van Het Zuidhollands Landschap en houders van een wandelkaart is het gebied toegankelijk. Wandelkaarten zijn gratis verkrijgbaar en kunnen worden afgehaald op de volgende adressen: districtskantoor van het Openbaar Lichaam Rijnmond, Oude Veerdam 14 te Brielle; het gemeentehuis van Oostvoorne, Hoflaan 6 en het VVV-kantoor, Stationsstraat 55 te Oostvoorne.

Wilgen gaan langs rijksweg 15 bij Sliedrecht fungeren als **levend geluidsscherm**. De geluidswering zal bestaan uit in elkaar gevlochten wilgenslieten, stammetjes die vlak naast elkaar in de grond worden gezet. Verwacht wordt dat de wilgen snel een dichte wand van groen zullen vormen.

Het rijkste **weidevogelgebied** van het eiland IJsselmonde staat sterk onder druk. Het terrein - de enkele tientallen hectare grote Gadering tussen Poortugaal en Hoogvliet - dreigt te verdwijnen onder **giftig havenslib**. De laatste juridische hindernis voor Rotterdam is bijna genomen. Het ingediende bezwaar bij de

Kroon tegen de verleende opspuitvergunning zal naar verwachting weinig resultaat hebben.

De weidevogelrijchheid van Gadering (waar onder meer Zomertaling en Tureluur broeden) is een van de hoogste in Zuid-Holland. Ook het slootleven is opvallend rijk.

Door een wijziging van de **Boswet** kunnen gemeenteraden en provincies hun (kap)verordening aanpassing ter bescherming van rijen knotwilgen en -populieren langs wegen en landbouwgronden. De wijziging kwam tot stand naar aanleiding van de acties van boeren in de Krimpenerwaard, waar veel knotbomen ongestraft konden worden geveld.

Boekbespreking

De Waterral

De groep natuurliefhebbers die ooit een Waterral in levende lijve zag, is waarschijnlijk niet zo groot. Een kennismaking - bewust of onbewust - met deze schuwe moerasbewoner, beperkte zich meestal tot het horen van een kreet, als van een gillende big, die opstijgt uit een rietveld.

De vogelmonografie over de Waterral werkt dan ook zeer verhelderend. We leren de vogel kennen als een merkwaardig druk baasje, dat niet alleen plantaardige kost en aas eet, maar ook levend voedsel zoals muizen en zangvogeltjes zeer op prijs stelt.

Met zijn zijdelings sterk afgeplatte lichaam is de waterral volledig aangepast aan het leven in dichte vegetatie. Met een heel scala van geluiden communiceert hij daar met zijn soortgenoten, tegenover wie hij overigens nogal onverdraagzaam is. De schrijver maakte het zelfs mee dat een mannetje een bandrecorder aanviel, waarmee de baltsroep van een ander mannetje werd afgedraaid.

Een groot aantal zwartwit-foto's, instructieve pentekeningen en tabellen verhoogt de leesbaarheid van het boek. Verder be-

vat het tal van interessante waarnemingen, zoals het versjouden van eieren en jongen door de oudervogels. Een aardig detail is dat de schrijver een groot deel van zijn onderzoek uitvoerde in terreinen van Het Zuidhollands Landschap.

G.H.J. de Kroon: *De Waterral*. Uitgeverij Kosmos, Amsterdam, 1982. 88 Pagina's. Prijs f 25,-.

